

قوانین خاص جزایی

به همراه:

- آرای وحدت رویه و
- نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه
- قانون صدور چک
- قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح
- قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری
- قانون مبارزه با قاچاق انسان
- قانون مبارزه با پول شویی
- قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر
- قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند
- قانون مجازات اشخاصی که مال غیر را به عوض مال خود معرفی می‌نمایند
- قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیرمجاز می‌کنند
- قانون مجازات اخلاالگران در نظام اقتصادی کشور
- آئین نامه اجرایی قانون مبارزه با پول شویی
- موادی از قانون ثبت اسناد و املاک
- موادی از قانون تصدیق انحصار وراثت
- موادی از قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری
- قانون اصلاح ماده دوم قانون راجع به کیفر گران‌فروشی ارز
- موادی از قانون تجارت و لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت
- قانون پیشگیری از وقوع جرم

گردآوری و تدوین:

اسماعیل ساولانی

وکیل پایه یک دادگستری

شناسه افزوده	: ساولانی، اسماعیل، ۱۳۵۸ - ، گردآورنده
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	: قوانین خاص جزایی به همراه آرای وحدت رویه و... / گردآوری و تدوین اسماعیل ساولانی.
وضعیت ویراست	: ویراست ۲.
مشخصات نشر	: تهران: مشاهیر دادآفرین، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۹-۵
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: حقوق جزا - - ایران
موضوع	: Criminal law - - Iran
موضوع	: آیین دادرسی جزایی - - ایران
موضوع	: Criminal procedure - - Iran
رده‌بندی کنگره	: ن ۱۳۹۵ ۳۷۹۴ KMH
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۵۲۷۹۲

قوانین خاص جزایی

گردآوری و تدوین: اسماعیل ساولانی

چاپ سوم: انتشارات مشاهیر دادآفرین

بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۹-۵

مؤسسه مشاهیر دادآفرین: خیابان کارگر شمالی، بعد از چهارراه فاطمی، کوچه شهید

اکبری، پلاک ۳۲، تلفن: ۸۱۰۵۴

پست الکترونیکی: office@dadafarin.com وب سایت: www.dadafarin.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

مجموعه حاضر با عنوان قوانین خاص جزایی، شامل برخی از قوانین خاص و مهم و پرکاربرد جزایی و آراء وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور و نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه که نتیجه تلاش قضات با تجربه بالاترین مرجع قضایی کشور است، در زیر هر ماده قانونی گنجانده شده تا راحکشانای حقوق دانان باشد که کاربرد بیشتری در کلاس درس حقوق جزا دارد در این مجموعه گردآوری شده است. از سوی دیگر نوع چاپ این مجموعه این فرصت را فراهم می آورد تا امکان حاشیه نویسی در کنار هر ماده وجود داشته باشد. در پایان بر خود لازم می دانم تا از زحمات جناب آقای امیر کمالوند مدیر موسسه مشاییر مهر داد آفرین که فرصت چاپ این مجموعه را فراهم آورده و همچنین خانم صدیقه دودانگه که زحمت تایپ این مجموعه با ایشان بوده است تشکر نمایم.

اسماعیل ساولانی

زمستان ۱۳۹۴

فهرست مطالب

قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی و تأیید ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام.....	۹
قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب ۱۳۰۸/۱/۵.....	۲۶
قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند مصوب ۱۳۰۷/۵/۲.....	۳۱
قانون مجازات اشخاصی که مال غیر را به عوض مال خود معرفی می‌نمایند مصوب ۱۳۰۸/۲/۳۱.....	۳۲
موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰/۱۲/۲۶.....	۳۳
موادی از قانون تصدیق انحصار وراثت مصوب ۱۳۰۹/۷/۱۴.....	۳۸
موادی از قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰.....	۳۹
قانون اصلاح ماده دوم قانون راجع به کیفر گران‌فروشی ارز مصوب ۱۳۲۷/۳/۱۸ (مصوب ۱۳۲۷/۴/۳۱).....	۴۰
موادی از قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ و لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴.....	۴۱
قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ اصلاحی ۱۳۷۲/۸/۱۱ و اصلاحی ۱۳۸۲/۶/۲ و اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۱۳.....	۴۳
قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳/۴/۲۸.....	۶۹
قانون مبارزه با پول شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲ و اصلاحی ۱۳۹۷/۷/۳ مجلس و ۱۳۹۷/۱۰/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام.....	۷۱
آئین نامه اجرایی قانون مبارزه با پول شویی (۱۳۸۸/۹/۱۱).....	۸۶
قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیرمجاز می‌کنند:.....	۱۰۶

- قانون مجازات اخلاالگران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹/۹/۱۹
اصلاحي ۱۳۸۴/۱۰/۱۴..... ۱۱۱
- قانون مجازات جرايم نيروهاي مسلح..... ۱۱۵
- قانون حمايت از كودكان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱/۹/۲۵..... ۱۵۳
- قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غيرمجاز
..... ۱۵۵
- قانون مجازات خودداري از كمك به مصدومين و رفع مخاطرات جاني..... ۱۶۱
- قانون مربوط به مقررات امور پزشكي و دارويي و مواد خوردني و آشاميدني
..... ۱۶۲
- قانون ممنوعيت بكارگيري تجهيزات دريافت از ماهواره مصوب ۱۳۶۷/۱۱/۲۳
..... ۱۷۶
- قانون راجع به استرداد مجرمين مصوب ۱۳۳۹/۲/۱۴..... ۱۷۹
- دستورالعمل راجع به استرداد مجرمين و معاضدت قضايي بين المللي..... ۱۸۶
- قانون رسيدگي به تخلفات رانندگي مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۸..... ۱۹۱
- قانون ارتقاي سلامت نظام اداري و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰..... ۲۱۱
- آيين نامه اجرائي شيوه استقرار و اجرائي وظيف معاونت اجرائي احكام كيفري
يا واحدي از آن در زندانها و مؤسسات كيفري..... ۲۳۳
- قانون حمايت از حقوق مصرف كنندگان..... ۲۳۸
- ماده ۲۱۱ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوري اسلامي ايران..... ۲۴۶
- قانون بيمه اجباري خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشي از
وسايل نقليه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰..... ۲۵۲
- قانون پيشگيري از وقوع جرم مصوب ۱۳۹۴/۶/۲۱..... ۲۸۱
- قانون حمايت از آمران به معروف و ناهيان از منكر مصوب ۱۳۹۴/۱/۲۳..... ۲۸۴
- قانون جرم سياسي مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۹..... ۲۹۳

قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و

کلاهبرداری

مصوب ۱۳۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی

و تأیید ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام

ماده ۱ - هر کس از راه حيله و تقلب مردم را به وجود شرکتها یا تجارتخانهها یا کارخانهها یا موسسات موهوم یا به داشتن اموال و اختیارات واهی فریب دهد یا به امور غیر واقع امیدوار نماید یا از حوادث و پیش آمدهای غیر واقع بترساند و یا اسم و یا عنوان مجعول اختیار کند و به یکی از وسایل مذکور و یا وسایل تقلبی دیگر وجوه و یا اموال یا اسناد یا حوالجات یا قبوض یا مفاصا حساب و امثال آنها تحصیل کرده و از این راه مال دیگری را ببرد کلاهبردار محسوب و علاوه بر رد اصل مال به صاحبش، به حبس از یک تا هفت سال و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود.^۱

۱- قانون مجازات اسلامی ماده ۷۴۱ (ماده ۱۳ ق.ج.ر.) - هرکس به طور غیرمجاز از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی با ارتکاب اعمالی از قبیل وارد کردن، تغییر، محو، ایجاد یا متوقف کردن داده‌ها یا مختل کردن سامانه، وجه یا مال یا منفعت یا خدمات یا امتیازات مالی برای خود یا دیگری تحصیل کند علاوه بر رد مال به صاحب آن به حبس تعزیری یا جزای نقدی درجه پنج یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

رای وحدت رویه شماره ۷۴۴ - ۱۳۹۴/۸/۱۹: مطابق ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی، قانونگذار هر یک از مجازات‌ها را در درجه‌ای خاص قرار داده که قرار گرفتن هر مجازات در مرتبه‌ای معین در عین حال مبین شدت و ضعف آن کیفر نیز می‌باشد، لکن در هر یک از این درجات نیز کیفرهای غیر متجانس وجود دارد که به لحاظ عدم امکان سنجش آنها با یکدیگر، تشخیص کیفر اشد در بین آنها بعضاً با اشکال مواجه می‌گردد؛ به منظور رفع اشکال، تبصره ۳ ماده ۱۹ قانون یاد شده، در مقام بیان قاعده، مقرر می‌دارد: ... در صورت تعدد مجازات‌ها و عدم امکان تشخیص مجازات شدیدتر، مجازات حبس ملاک است...؛ علاوه بر این در قانون مجازات اسلامی و سایر قوانین جزایی، از جزای نقدی به عنوان «بدیل مناسب‌تر» مجازات حبس (در مقام تخفیف و تبدیل آن مجازات) و کیفر جایگزین مجازات حبس که علی‌القاعده ماهیت خفیف‌تر و ملایم‌تری از حبس دارد، استفاده شده است و عرف و سابقه قانونگذاری در کشور ما نیز حکایت از صحت چنین استنباطی دارد. بنا به مراتب مذکور، به نظر اکثریت

اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور، در مواردی که مجازات بزه حبس توأم با جزای نقدی تعیین گردیده، کیفر حبس ملاک تشخیص درجه مجازات و بالتبجه صلاحیت دادگاه است. این رأی مطابق ماده ۴۷۱ قانون آیین دادرسی کیفری برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

رأی وحدت رویه شماره ۷۲۹ - ۱۳۹۱/۱۲/۱: در جرم کلاهبرداری مرتبط با رایانه، هرگاه تمهید مقدمات و نتیجه حاصل از آن در حوزه‌های قضایی مختلف صورت گرفته باشد، دادگاهی که بانک افتتاح‌کننده حساب زیان‌دیده از بزه در حوزه آن قرار دارد، صالح به رسیدگی است.

نظر به اینکه در صلاحیت محلی، اصل صلاحیت دادگاه محل وقوع جرم است و این اصل در قانون جرایم رایانه‌ای نیز مستفاد از ماده ۲۹ مورد تایید قانونگذار قرار گرفته، بنابراین در جرم کلاهبرداری مرتبط با رایانه، هرگاه تمهید مقدمات و نتیجه حاصل از آن در حوزه‌های قضایی مختلف صورت گرفته باشد، دادگاهی که بانک افتتاح‌کننده حساب زیان‌دیده از بزه که پول به طور متقلبانه از آن برداشت شده در حوزه آن قرار دارد، صالح به رسیدگی است. بنا به مراتب آرای شعب یازدهم و سی و دوم دیوان عالی کشور که بر اساس این نظر صادر شده به اکثریت آرا صحیح و قانونی تشخیص داده و تأیید می‌گردد. این رأی طبق ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها لازم‌الاتباع است.

رأی وحدت رویه - ۵۲ - ۱۳۶۳/۱۱/۱: چون شیوع جرم کلاهبرداری موضوع ماده (۱۱۶) ق.م.ا. (تعزیرات) (ماده ۱ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری) در رابطه با حقوق عمومی و نظم و امنیت جامعه و آسایش عامه دارای چنان اثر عمیق نامطلوب و فزاینده‌ای است که ایجاب می‌نماید اعم از اینکه شاکیان یا مدعیان خصوصی درخواست تعقیب و اقامه دعوی کرده یا نکرده باشند دادستان خود مرتکبین آن را تعقیب و به کیفر برساند و این امر مستلزم آن است که تعقیب و مجازات مرتکبین چنین جرمی صرفاً مبتنی بر تقاضای صاحبان حق یا قائم مقام قانونی آنان نباشد تا با استرداد شکایت و دعوی از طرف ایشان تعقیب کیفری و مجازات موقوف گردد و قوانین و مقررات کیفری مربوطه هم منافاتی با این امر ندارد فلذا محکومین این جرم که از انواع جرایم قابل گذشت به شمار نمی‌آید می‌توانند با اجازه ماده (۲۵) قانون اصلاح پاره‌ای از قوانین دادگستری مصوب مردادماه ۱۳۵۶ مستنداً به استرداد شکایت و دعوی از طرف شاکیان و مدعیان خصوصی از دادگاهی که حکم قطعی را صادر کرده درخواست کنند که دادگاه در میزان مجازات آنان تجدیدنظر نموده و در صورت اقتضا کیفر آنان را در حدود قانون تخفیف دهد بنابراین رأی شعبه ۱۹۳ دادگاههای کیفری ۲ تهران که ملاً متضمن این معنی است موافق موازین تشخیص می‌گردد این رأی بر طبق ماده (۳) از مواد اضافه شده به آیین دادرسی کیفری مصوب مردادماه ۱۳۳۷ در موارد مشابه برای دادگاهها لازم‌الاتباع است. (به نقل از همان، ص ۴۵۷)

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۱۶ مورخ ۱۳۹۴/۱/۳۰:

سؤال: آیا طبق ماده ۱۰۹ قانون مجازات اسلامی جدید می‌توان برای یک جرم دو حیثیت متفاوت از حیث درجه قائل شد؟ برای نمونه کلاهبرداری به مبلغ دو میلیارد تومان را از حیث جزای نقدی شامل درجه یک دانست و از حیث حبس شامل درجه چهار تلقی نمود؟

پاسخ: در جرائمی نظیر کلاهبرداری که دارای مجازات‌های متعدد می‌باشد، با توجه به ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ و تبصره‌های ۲ و ۳ آن، هر مجازات می‌باید مستقل از مجازات‌های دیگر براساس تطبیق آنها با درجات هشتگانه ماده مذکور، درجه‌بندی شوند و با توجه به این که درجه‌بندی مجازات‌ها متفاوت از درجه‌بندی جرم است، بنابراین ممکن است هریک از مجازات‌ها در درجات مختلف قرار گیرد و به همین جهت است که در مقام اعمال تخفیف، هر مجازات براساس درجه‌ای که در آن قرار گرفته، تخفیف می‌یابد.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۸۲۸ مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۰

سؤال: «الف» طبق بیع نامه‌ای زمینی را به «ب» می‌فروشد و پس از یک ماه از آن تاریخ «ب» با یک توافق مجزا برای ادای دین خود و پرداخت ثمن یک فقره چک خودش که به صورت متقبلانه و با تغییر هویت جدید از بانک گرفته است به «الف» می‌دهد. پس از آن «الف» نیز چک را به «ج» و نهایتاً به «د» منتقل می‌شود. پس از سر رسید تاریخ چک و برگشت چک به جهت عدم اصالت، آیا اقدام «ب» مشمول جرم کلاهبرداری هست یا خیر؟

پاسخ: اولاً طرق مدنی جبران خسارت از قبیل فسخ، بطلان و... مانع از آن نیست که زیان دیده علیه واردکننده زیان مبادرت به طرح شکایت کیفری نماید. ثانیاً در فرض استعلام باتوجه به مفاد آن، نظر به اینکه اقدامات متقبلانه بعد از تحصیل مال انجام گرفته است و یکی از شروط تحقق کلاهبرداری اقدامات متقبلانه قبل از تحصیل مال می‌باشد، لذا به نظر می‌رسد موضوع از شمول عنوان کلاهبرداری خارج باشد. با این حال، تشخیص مصداق برعهده مرجع رسیدگی کننده است.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۸۳۰ مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۴:

سؤال: اگر یک نفر به دیگری تماس تلفنی گرفته و با مطالب دروغین و متقبلانه وی را تا پای دستگاه خود پرداز برده و طی تماس تلفنی فریبنده، شاکی و جوهی به حساب فرد تماس گیرنده واریز نماید، کلاهبرداری صدق می‌نماید یا خیر؟ اختلاف نظر وجود دارد عده‌ای معتقدند تماس گیرنده فقط دروغ گفته هیچ عملیات فیزیکی انجام نداده و شاکی سادگی نموده و چون مانور متقبلانه‌ای صورت نگرفته پس جرم نیست. با توجه به اینکه مقنن در ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء اختلاس - کلاهبرداری مانور متقبلانه را منحصر در مانور فیزیکی ننموده است، آیا این نوع عملیات تلفنی نمی‌تواند مصادیق مانور متقبلانه کلاهبرداری باشد؟

در صورتیکه شخص مرتکب بر خلاف واقع عنوان یا سمت ماموریت از طرف سازمانها و موسسات دولتی یا وابسته به دولت یا شرکتهای دولتی یا شوراها یا شهرداریها یا نهادهای انقلابی و بطور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و نهادهای موسسات مامور بخدمت عمومی اتخاذ کرده یا اینکه جرم با استفاده از تبلیغ عامه از طریق وسائل ارتباط جمعی از قبیل رادیو، تلویزیون، روزنامه و مجله یا نطق در مجامع و یا انتشار آگهی چاپی یا خطی صورت گرفته باشد یا مرتکب از کارکنان دولت یا موسسات و سازمانهای دولتی یا وابسته به دولت یا شهرداریها یا نهادهای انقلابی و یا به طور کلی از قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و مأمورین به خدمت عمومی باشد علاوه بر رد اصل مال به صاحبش به حبس از دو تا ده سال و انفصال ابد از خدمت دولتی و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود.^۱

پاسخ: صرفنظر از اینکه اصطلاح «مانور متقلبانه» در ادبیات و نظریات حقوقدانان، رایج و متداول است و در ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام، چنین اصطلاحی به کار نرفته است و در ماده فوق‌الذکر، قانونگذار در عنصر مادی بزه کلاهبرداری، «به کار بردن وسایل متقلبانه» را مدنظر قرارداده است که مصادیقی از آن را (نظیر مغرور کردن مردم به داشتن اختیارات واهی) به تصریح نامبرده و لکن با آوردن عبارت «یا وسایل تقلبی دیگر»، مقصود خود بر تمثیلی بودن این موارد را بیان داشته است، در فرض سؤال که شخصی ناشناس از طریق تلفن با شخص دیگری تماس حاصل و با فریب وی از طریق صندوق خودپرداز بانک و با دادن دستورات فریبکارانه، مبالغی را از حساب قربانی خارج و به حساب خود وارد می‌کند، علی‌رغم مباشرت قربانی در عملیات بانکی، به نظر، عمل یاد شده مصداق عملیات متقلبانه بوده و می‌تواند از مصادیق کلاهبرداری مقرر در ماده ۱ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری محسوب باشد. با این حال، تشخیص مصداق بر عهده مرجع قضایی رسیدگی‌کننده است.

۱ - نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۳۶۱ مورخ ۹۳/۲/۲۰

در خصوص بند ب ماده ۱۰۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲/۲/۱ و در مورد مستثنیات شمول مرور زمان آیا

در فرضی که مال موضوع جرائم اقتصادی غیر از وجه نقد باشد آیا ارزش مال برای تعیین سقف مبلغ در زمان وقوع جرم ملاک است یا در زمان شکایت؟

پاسخ: در فرضی که انتقال دهنده مال غیر، مالی غیر از وجه نقد به عوض آن گرفته است، میزان جزای نقدی معادل ارزش ریالی عوضی است که در ازاء انتقال مال غیر گرفته و ارزیابی آن از تاریخ وقوع جرم ملاک است.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۴۵۳ مورخ ۹۲/۱۲/۲۰

سؤال: در جرم کلاهبرداری اگر فردی نزد رمالی برود و رمال برایش دعایی بنویسد و وجهی بگیرد آیا می‌توان به استناد اینکه چون رمال نزد مالباخته نرفته به منع تعقیب و برائت اقدام نمود؟ ملاک مانور متقلبانه گفته چیست؟ (رفتن کلاهبردار نزد رمال یا رفتن مالباخته نزد کلاهبردار)؟

پاسخ: رمالی نیز تحت شرایطی می‌تواند از مصادیق بزه کلاهبرداری باشد اعم از اینکه فرد به رمال مراجعه کند یا رمال به او. مانور متقلبانه مجموعه اقداماتی است که موجب اغفال طرف و تحصیل مال او شود که این مانور نسبت به افراد مختلف با توجه به میزان آگاهی آنان متفاوت است.

نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۸۱۷ مورخ ۹۲/۵/۱

سؤال: اگر شخصی مرتکب دو فقره یا سه فقره کلاهبرداری از دو نفر یا سه نفر شود آیا طبق ماده ۱۳۴ قانون مجازات اخیر التصویب باید برای هر فقره کلاهبرداری یک مجازات تعیین شود یا اینکه قانون قبل از جرایم مشابه تعزیری فقط یک مجازات تعیین می‌شود؟

پاسخ: در فرض سوال با توجه به ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ باید بابت هر کدام از جرایم موجب تعزیر، مرتکب به حداکثر مجازات محکوم گردد مگر اینکه نحوه ارتکاب جرم به نحوی باشد که یک کلاهبرداری دارای چندین قربانی (مالباخته) باشد یا فاصله زمانی بین دفعات به حدی کوتاه باشد که عرفاً یک فعل واحد محسوب گردد که در این صورت فقط یک مجازات تعیین می‌شود به هر حال تشخیص آن به عهده قاضی رسیدگی کننده است.

ماده ۲۱ قانون پیش‌فروش ساختمان و آپارتمان مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۲: پیش‌فروشنده باید قبل از هرگونه اقدام جهت تبلیغ و آگهی پیش‌فروش به هر طریق از جمله درج در مطبوعات و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و سایر رسانه‌های گروهی و نصب در اماکن و غیره، مجوز انتشار آگهی را از مراجع ذی‌صلاح که در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص می‌شود، اخذ و ضمیمه درخواست آگهی به مطبوعات و رسانه‌های یادشده ارائه نماید. شماره و تاریخ این مجوز باید در آگهی، درج و به اطلاع عموم رسانده شود. مطبوعات و رسانه‌ها قبل از دریافت مجوز یادشده حق درج و انتشار آگهی پیش‌فروش را ندارند. در غیر این صورت به توقیف به مدت حداکثر دو ماه و جزای نقدی از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به حداکثر مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۲۳ قانون پیش‌فروش ساختمان و آپارتمان مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۲: اشخاصی که بدون تنظیم سند رسمی اقدام به پیش‌فروش ساختمان یا بدون اخذ مجوز اقدام به درج یا انتشار

تبصره ۱ - در کلیه موارد مذکور در این ماده در صورت وجود جهات و کیفیات مخففه دادگاه میتواند با اعمال ضوابط مربوط به تخفیف، مجازات مرتکب را فقط تا حداقل مجازات مقرر در این ماده (حبس) و انفصال ابد از خدمات دولتی تقلیل دهد ولی نمی‌تواند به تعلیق اجرای کیفر حکم دهد.^۱

تبصره ۲ - مجازات شروع به کلاهبرداری حسب مورد حداقل مجازات مقرر در همان مورد خواهد بود و در صورتی که نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌شود.

مستخدمان دولتی علاوه بر مجازات مذکور چنانچه در مرتبه مدیر کل یا بالاتر یا هم‌تراز آنها باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی و در صورتی که در مراتب پایین‌تر باشند به شش ماه تا سه سال انفصال موقت از خدمات دولتی محکوم می‌شوند.

آگهی نمایند، به حبس از ۹۱ روز تا یکسال یا جزای نقدی به میزان دو تا چهار برابر وجوه و اموال دریافتی محکوم می‌شوند.

تبصره: جرایم مذکور در این ماده تعقیب نمی‌شود مگر با شکایت شاکی خصوصی یا وزارت مسکن و شهرسازی و با گذشت شاکی، تعقیب یا اجرای آن موقوف می‌شود.

ماده ۲۴ قانون پیش‌فروش ساختمان و آپارتمان مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۲: مشاوران املاک باید پس از انجام مذاکرات مقدماتی، طرفین را جهت تنظیم سند رسمی قرارداد پیش‌فروش به یکی از دفاتر اسناد رسمی دلالت نمایند و نمی‌توانند رأساً مبادرت به تنظیم قرارداد پیش‌فروش نمایند. در غیر این صورت برای بار اول تا یکسال و برای بار دوم تا دو سال تعلیق پروانه کسب و برای بار سوم به ابطال پروانه کسب محکوم می‌شوند.

۱ - نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه: آیا مقررات خاص تخفیف مجازاتها در قوانین جداگانه همانند ماده ۱ قانون تشدید مرتکبین ارتشاء اختلاس و کلاهبرداری به موجب مقررات قانونی مجازات اسلامی نسخ ضمنی شده است یا خیر؟

پاسخ: هرچند اعمال تخفیف در جرایم موضوع "قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری" نیز باید بعد از تصویب قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ وفق مقررات این قانون انجام شود. (قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲) معهذاً با توجه به اینکه قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء... مصوب ۱۳۶۷ قانون خاص بوده و دلیلی بر اینکه قانون عام مؤخرالتصویب مذکور نسخ مقررات قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء... باشد وجود ندارد تبصره ۱ ماده ۱ قانون اخیرالذکر کماکان به قوت خود باقی است.

ماده ۲ - هر کس به نحوی از انحاء امتیازاتی را که به اشخاص خاص به جهت داشتن شرایط مخصوص تفویض می‌گردد نظیر جواز صادرات و واردات و آنچه عرفاً موافقت اصولی گفته می‌شود در معرض خرید و فروش قرار دهد و یا از آن سوءاستفاده نماید و یا در توزیع کالاهائی که مقرر بوده طبق ضوابطی توزیع نماید مرتکب تقلب شود و یا بطور کلی مالی یا وجهی تحصیل کند که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی بوده است مجرم محسوب و علاوه بر رد اصل مال به مجازات سه ماه تا دو سال حبس و یا جریمه نقدی معادل دو برابر مال بدست آمده محکوم خواهد شد.^۱

تبصره - در موارد مذکور در این ماده در صورت وجود جهات تخفیف و تعلیق دادگاه مکلف به رعایت مقررات تبصره ۱ ماده ۱ این قانون خواهد بود.^۲

۱ - نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۰۱۱ مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۴

سؤال: کارمند بانک اشتبهاً وجهی را به حساب دیگری انتقال می‌دهد بانک با طرف تماس می‌گیرد که مبلغی اشتباهی به حساب شما رفته آن را استرداد نماید و لکن آن شخص بدون توجه به تذکر بانک پول را برمی‌دارد و خرج می‌کند و حاضر به برگشت پول نیست. آیا وی را به اتهام تحصیل مال نامشروع می‌توان تعقیب نمود؟

پاسخ: با عنایت به مواد ۳۰۱، ۳۰۲ و ۳۰۳ قانون مدنی، چنانچه سهواً وجهی به حساب کسی واریز شود، دریافت کننده مکلف به تسلیم آن و پرداخت کننده صرفاً مجاز به مطالبه و استرداد آن است و از موارد تحصیل مال نامشروع نمی‌باشد.

۲ - نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۳۲۰ مورخ ۹۲/۱۲/۵

سؤال: با توجه به تبصره ۱ ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری آیا دادگاه می‌تواند در صورتی که محکوم علیه تقاضای اعمال ماده ۲۷۷ قانون آیین دادرسی کیفری را نماید تبصره ۱ ماده ۱ قانون تشدید را اعمال کند؟ یعنی مجازات را به کمتر از یکسال حبس تخفیف ندهد یا اینکه تبصره ۱ ماده ۱ قانون مذکور فقط در مورد کلاهبرداری موضوع ماده ۱ قانون تشدید است و تبصره ۱ ماده ۲ قانون موصوف از شمول این تبصره خارج است و دادگاه می‌تواند تخفیف مجازات را تا حداقل مجازات قانونی این ماده یعنی تا سه ماه حبس تقلیل دهد؟

پاسخ: مجازات مندرج در ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری «سه ماه تا دو سال حبس» یا جزای نقدی معادل دو برابر مال بدست آمده است. مطابق تبصره ذیل این ماده در صورت وجود جهات تخفیف، دادگاه مکلف به رعایت مقررات تبصره ۱ ماده ۱ این قانون است. در تبصره ۱ ماده ۱ نیز به حداقل مجازات حبس اشاره شده